מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה. וכגון שיימד לה מרעא מחריתי דלי לאו הכי אין [ט]לו מזקה דכיון דלית לה מזוני מזוני הוא דקא אכלה כדאמרי׳ לקמן: **ראייתן** ראיה ומעמידין שדה בידן. גרלה לרשב״א דנקט תרוייהו אילדי דבעי למיתני גבי גזלן אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו דאי לא תנא אלא אין ראייתו ראיה אין מעמידין שדה בידו מאי קמ״ל תנינא [ג]לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר [ג]רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה קמ״ל כדשמואל דאמר [ד]אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים [ה]ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן [ה]קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד״א [ו]שאמרו עדים בפנינו מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר [ז] אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור אמר רב הונא [ח]תליוהו וזבין זביניה זביני מ״ט כל דמזבין אינש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחרינא אלא [ט] כדתניא

יקריב

במגורשת ואינה מגורשת וכדרבי זירא [א]דאמר ר׳ זירא אמר ר׳ ירמיה בר אבא אמר שמואל [ב]כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה אמר רב נחמן אמר לי הונא [ג]כולן שהביאו ראיה ראייתן ראיה ומעמידין שדה בידן גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו מאי קמ״ל תנינא [ג]לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר [ג]רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה קמ״ל כדשמואל דאמר [ד]אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים [ה]ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן [ה]קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד״א [ו]שאמרו עדים בפנינו מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר [ז] אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור אמר רב הונא [ח]תליוהו וזבין זביניה זביני מ״ט כל דמזבין אינש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחרינא אלא [ט] כדתניא

יקריב

מגורשת ואינה מגורשת. כגון זרק לה גט ספק קרוב לו דבעלה חייב במזונותיה עד דיהיב לה גט ודאי ואיכא למימר [ט] דר״ל ספק מגורשת דאם איתא דגרשה אית ליה בהדה איבה ולא היה מייחד לה קרקע למזונות כי אם ממקום אחר יהיב לה מזונות בצמצום והויא חזקה: וכולן. בין אומן ובין אריס וכל הני דלעיל שהביאו ראיה. עדות שקנו אותה קרקע ראייתן ראיה והוי חזקה: לקח מן סיקריקון. זהו גזלן שאמרו לו בני אדם מחמת שהוא אנס שא קרקע זו והניחני וחזר ולקח מבעה״ב [ג] שתפיש לו קנין הגזל ללוקח שוב שהקרקע של סיקריקון מקחו בטל דבעל כרחיה אודי ליה ולא גמר ומקני ליה אלמא דראיה של גזלן אינה ראיה. ומשני הך ברייתא איצטריך למתני לאפוקי מדרב דאמר לא שנו דמקחו בטל אלא דאמר לו בעה״ב לך חזק בקרקע וקני משו״ה לא קני דלא מצי לאחזוקי בה משום דבעל כרחיה קאמר אבל אי כתב ליה בעל הבית שטר מכירה קנה: קמ״ל. רב נחמן דאפ״ה לא קנה כדשמואל וכו׳: אחריות. דלא מפיק ליה מידיה: ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן. להיכא דחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל דקרקע אין לו ללוקח אבל מעות שנתן יש לו: בד״א. דמעות יש לו ללוקח כגון שאמרו עדים בפנינו מנה לו המעות לבעה״ב אבל אמרו העדים בפנינו הודה לו המוכר להסיקריקון ולא ראו נתינת המעות אפי׳ מעות אין לו דהאי דאודי ליה כדרב כהנא וכו׳: אמר רב הונא. אי אמרו ואיימו לאיש תלהו בעץ אי לא מזבין לו שדהו וזבין מחמת יראה זביניה זביני אע״ג דאנסוהו: אי לאו דאנים. שאין לו מעות להוציא לצרכיו:

ט) אולי ל״ל ואיכא למימר דאין לה חזקה קמ״ל דאין להתמיל בגירושין אית ליה וכו׳. ג) אולי ל״ל שאמר לו הגזל לנוקח לך חזק וקני והולה לו שוב שהקרקע וכו׳.

מגורשת ואינה מגורשת. כגון זרק לה גט ספק קרוב לו דבעלה חייב במזונותיה עד דיהב לה גט ודאי ואיכא למימר דאין לה מזונות דאם איתא דגרשה אית ליה בהדה איבה ולא היה מייחד לה קרקע למזונות כי אם ממקום אחר יהיב לה מזונות בצמצום והויא חזקה: וכולן. בין אומן ובין אריס וכל הני דלעיל שהביאו ראיה. עדות שקנו אותה קרקע ראייתן ראיה והוי חזקה: לקח מן סיקריקון. זהו גזלן שאמרו לו בני אדם מחמת שהוא אנס שא קרקע זו והניחני וחזר ולקח מבעה״ב [ג] שתפיש לו קנין הגזל ללוקח שוב שהקרקע של סיקריקון מקחו בטל דבעל כרחיה אודי ליה ולא גמר ומקני ליה אלמא דראיה של גזלן אינה ראיה. ומשני הך ברייתא איצטריך למתני לאפוקי מדרב דאמר לא שנו דמקחו בטל אלא דאמר לו בעה״ב לך חזק בקרקע וקני משו״ה לא קני דלא מצי לאחזוקי בה משום דבעל כרחיה קאמר אבל אי כתב ליה בעל הבית שטר מכירה קנה: קמ״ל. רב נחמן דאפ״ה לא קנה כדשמואל וכו׳: אחריות. דלא מפיק ליה מידיה: ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן. להיכא דחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל דקרקע אין לו ללוקח אבל מעות שנתן יש לו: בד״א. דמעות יש לו ללוקח כגון שאמרו עדים בפנינו מנה לו המעות לבעה״ב אבל אמרו העדים בפנינו הודה לו המוכר להסיקריקון ולא ראו נתינת המעות אפי׳ מעות אין לו דהאי דאודי ליה כדרב כהנא וכו׳: אמר רב הונא. אי אמרו ואיימו לאיש תלהו בעץ אי לא מזבין לו שדהו וזבין מחמת יראה זביניה זביני אע״ג דאנסוהו: אי לאו דאנים. שאין לו מעות להוציא לצרכיו:

ראייתן ראיה ומעמידין שדה בידן. גרלה לרשב״א דנקט תרוייהו אילדי דבעי למיתני גבי גזלן אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו דאי לא תנא אלא אין ראייתו ראיה אין מעמידין שדה בידו מאי קמ״ל תנינא מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה קמ״ל כדשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד״א שאמרו עדים בפנינו מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור אמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני מ״ט כל דמזבין אינש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחרינא אלא כדתניא

יקריב

עין משפט נר מצוה

קעד א מיי׳ פי״ח מהל׳ מלוה הלכה כה סמג עשין מח טוש״ע חה״מ סי׳ נ״ג סעיף ב:

קעה ב מיי׳ פי״ד מהל׳ טוען הל׳ ח סמג עשין נה טוש״ע ח״מ סי׳ קנ״ח סעיף ח:

קעו ג טוש״ע ח״מ סי׳ לו סעיף ד:

קעז ד מיי׳ פי״ד מהל׳ טוען הל׳ ג ועיין בח״מ סמג שם טוש״ע שם וסי׳ קנ״ח סעיף ג:

קעח ה ו מיי׳ שם וסמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ קנ״ח סעיף ג:

קעט ז מיי׳ פ״י מהל׳ מכירה הל׳ ח ועיי׳ בהגהות ומ״מ סמג עשין לה טוש״ע ח״מ סי׳ קנ״ח סעיף ג בהג״ה וסי׳ רה סעיף ח (וכתב אלפס עוד בגיטין פ״ה דף קנ.):

רבינו גרשום

מגורשת ואינ׳. מגורשת. כגון זרק לה גט ספק קרוב לו דבעלה חייב במזונותיה עד דיהיב לה גט ודאי ואיכא למימר [ט] דר״ל ספק מגורשת דאם איתא דגרשה אית ליה בהדה איבה ולא היה מייחד לה קרקע למזונות כי אם ממקום אחר יהיב לה מזונות בצמצום והויא חזקה: וכולן. בין אומן ובין אריס וכל הני דלעיל שהביאו ראיה. עדות שקנו אותה קרקע ראייתן ראיה והוי חזקה: לקח מן סיקריקון. זהו גזלן שאמרו לו בני אדם מחמת שהוא אנס שא קרקע זו והניחני וחזר ולקח מבעה״ב [ג] שתפיש לו קנין הגזל ללוקח שוב שהקרקע של סיקריקון מקחו בטל דבעל כרחיה אודי ליה ולא גמר ומקני ליה אלמא דראיה של גזלן אינה ראיה. ומשני הך ברייתא איצטריך למתני לאפוקי מדרב דאמר לא שנו דמקחו בטל אלא דאמר לו בעה״ב לך חזק בקרקע וקני משו״ה לא קני דלא מצי לאחזוקי בה משום דבעל כרחיה קאמר אבל אי כתב ליה בעל הבית שטר מכירה קנה משום דבעל כרחיה קאמר אבל אי כתב ליה בעל הבית שטר מכירה קנה: קמ״ל. רב נחמן דאפ״ה לא קנה כדשמואל וכו׳: אחריות. דלא מפיק ליה מידיה: ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן. להיכא דחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל דקרקע אין לו ללוקח אבל מעות שנתן יש לו: בד״א. דמעות יש לו ללוקח כגון שאמרו עדים בפנינו מנה לו המעות לבעה״ב אבל אמרו העדים בפנינו הודה לו המוכר להסיקריקון ולא ראו נתינת המעות אפי׳ מעות אין לו דהאי דאודי ליה כדרב כהנא וכו׳: אמר רב הונא. אי אמרו ואיימו לאיש תלהו בעץ אי לא מזבין לו שדהו וזבין מחמת יראה זביניה זביני אע״ג דאנסוהו: אי לאו דאנים. שאין לו מעות להוציא לצרכיו:

ממורת הש״ס

ט) ב״מ יב: ע״ש גיטין עד. ע״ש כתובות לז: ע״ש, ב) גיטין נה:, ג) [וסס נח.], ד) [וסס], ה) [לקמן מח.], ו) ב״ק סב. [לקמן מח:], ז) ערכין כח. קדושין כ. יבמות קי. ר״ה ו., ח) [וס״ל], ט) נס״י לה.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דאמר רב כהנא אי לאו דאודי: (ב) שם אלא מדתניא יקריב: (ג) רשב״ם ד״ה לקח וכו׳ והלוקח ממנו נמי לא קנה: (ד) ד״ה דאמר רב וכו׳ בפני עדים לך חזק:

מוסף רש״י

לקח מסיקריקון. כו׳ מקחו בטל. דאמרינן מילתא עבד, אי נמי הני נוחלי והרשון קשה הימנו, ובגמרא מוקי לה דלא כתב ליה שטרא (גיטין נה:). לא שנו. דמקחו בטל, אלא דאמר ליה. בעלים לזה שלקח מסיקריקון, לך חזק וקני. בחזקה, דכיון דדיבורא בעלמא הוא אינא למימר הני נוח לי, אבל בשטר. אי כתב ליה שטרא בשמיה, קנה. דכולי האי לא הוה ליה למיעבד אי לאו דזבנה ליה מכר גמור ומדעת (שם נח.). עד שיכתוב אחריות. דאי עדיפו לה מיניה לגבייה דמי אדעתא (שם). לשחוור. אגבראי של מלך (במדבר טז טו).

יקריב אותו. קרא יתירא דהא כתיב לעיל זכר תמים יקריבנו ומצי למיכתב יקריבנו אל פתח אהל מועד לרצונו לפני ה׳: **מלמד שכופין אותו.** להקריב מה שנדר: **עד שיאמר רוצה אני.** אלמא היכא דכופין אותו עד דאמר מתוך יסורין רוצה אני ניה לרצונו דגמר בלבו להקריב. והוא הדין לזביני אם אמר רוצה אני הוי זביני דגמר בלבו להקנות: **דסיסוי ליה כפרה.** וכי אמר רוצה אני ולאי בלב שלם קאמר: **וכן אמה אומר בגיטי נשים.** בהנך דתנן (כתובות עז:) ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס דכופין ומכין אותו עד שיאמר רוצה אני דוגתן[ד] מדעתו משמע: **דלמא.** התם נמי כי אמר רוצה אני גמר בלבו לגרשה דמצוה קעביד מתחר שמיאנוהו חכמים להוציא: **אלא.** רב הונא מסברא דידיה קאמר דמתוך יסורים גמר בלבו ומקני הואיל ואיכא תרתי יסורים ומתן מעות דלא מפסיד מידי: **גט המעושה.** שכופין אותו לבעל להוציא. אם ישראל הוא כשר שכפוהו ישראל וכגון דאמר רוצה אני: **בעבו"ס פסול.** ואע"ג דאמר רוצה אני. וקא ס"ד דמקשה דישראל כשר משום דמצוה לשמוע דברי חכמים ובעבו"ס פסול כיון דליכא מצוה אגב אונסי' לא גמר (ג) ומקנה ומגרש וקשיא לרב הונא דכיון[ו]) דליכא מצוה לא מקני אגב אונסיה: **ובעבו"ס.** אם אנו רוצים לכופו על ידי עכו"ס ויהיה הגט כשר מלמדים אנו לעכו"ס שיאמרו לו עשה מה שישראל אומר לך דהשתא נמי מצוה לשמוע דברי חכמים: **הכא נמי נימא אגב אונסי' גמר ומגרש.** דהא לא מפסיד מידי דומיא דזביני שמקבל דמי שדהו דכיון שאשתו שונאתו ובלא גט נמי לא תעמוד אצלו וגט זה אינו אלא להתירה לאחרי׳ לא מפסיד כלום: **אפילו בעבו"ס כשר.** דאגב אונסיה גמר וגרש דלא מפסיד מידי כדפרישית: **פסול.** מדרבנן וגריכה גט אחר ומיהו אם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר גריכה גט מזה ומזה: **ואולה עלמה ביד עכו"ס.** להחניף לו ולזנות עמו עד שיכריח את בעלה לגרשה: **נימא אגב אונסיה.** דסיקריקון גמר ומקני בעל הבית כיון דיהיב ליה זוזי ולא מפסיד מידי דהיינו תליוהו וזבין: **מודה שמואל דהיכא דיהיב ליה זוזי.** זה הלוקח מן הסיקריקון כשחזר ולקח מבעל הבית יהב ליה זוזי לבעל הבית דאגב דמקבל זוזי גמר ומקני דהיינו תליוהו וזבין אבל בלא מעות לא גמר ומקני דהא רב הונא נמי תליוהו וזבין קאמר אבל תליוהו ויהיב לא הוי מתנה: **ולרב ביבי דמסייס.** לעיל [מז:] במילתיה דרב נחמן דאמר גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו ואוסיף רב ביבי אבל מעות יש לו לגזלן שנתן לנגזל אלמא ס"ל לרב ביבי דאפי׳ נתן הגזלן לנגזל מעות לא קנה דתליוהו וזבין לא הוי זביני והוא הדין להך משנה דסיקריקון דאי נתן הסיקריקון לו הלוקח ממנו לבעל הבית מעות דמי השדה לא קנה וקשיא לרב הונא: **מימרא הוא.** שהיה אומר משום אחרים ואינה לא משנה ולא ברייתא. ואי הוה אמר לה רב ביבי משמיה דנפשיה הוה מהדר גמרא גברא אגברא קרמית בתמיה: בשדה

[1] יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד [א]כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה ואלא מסיפא [ב]וכן אתה אומר בגיטי נשים [ג]כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם [ד]דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא סברא הוא אגב אונסיה גמר ומקנה מותיב רב יהודה [ה]גט המעושה בישראל כשר [ו] [ז]ובעבו"ם פסול [ח]ובעבו"ם חובטין אותו ואומרין לו עשה מה שישראל אומר לך ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומגרש הא איתמר עלה [ט]אמר רב משרשיא דבר תורה אפילו בעבו"ם [י] כשר ומה טעם אמרו בעבו"ם פסול כדי שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה ביד עכו"ם ומפקעת עצמה מיד בעלה מותיב רב המנונא [יא]לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומקני הא אתמר עלה [יב]אמר רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה ולשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה מאי איכא למימר מודה שמואל היכא דיהב זוזי [יג]ולרב ביבי דמסיים בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו מעות יש לו מאי איכא למימר רב ביבי [יד]מימרא הוא ומימרא לרב הונא לא סבירא ליה אמר רבא הלכתא תליוהו וזבין זביניה זביני ולא אמרן אלא בשדה

[ד] **אילימא** מהא דתניא יקריב אותו. ומ"מ אי מהכא גמר אפילו תליוהו ויהיב נמי מתנה הוי וההיא דסיקריקין מוכח דאינה מתנה והיה ר"י רוצה לתרץ דהכא הוי כמו מכר דהא יש לו כפרה מתת הקרבן וקונה הכפרה ומגיטי נשים דבעי למיגמר מיניהו הוי נמי כמו מכר שנפטר על ידי כך משאר כסות ועונה אבל אי אפשר לומר כן דא"כ גט מעושה שלא כדין נמי יהא כשר והתמגרש (גיטין דף פח: ושם) אמר שמואל דפסול ומיתרץ ר"י דכל דבר שהוא מחויב לעשות הוי כמו מכר והכא הרי הוא מחויב להביא קרבן ולקמן נמי מחויב הוא לגרש את אשתו דמיירי בהנהו שכופין אותן להוציא אבל שלא כדין הוה כמו תליוהו ויהיב דלא הוא מתנה:

יקריב אותו מלמד שכופין אותו. לא דמי להא דאמר בפ׳ שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק דף מ.) חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן משום דכיון דלכפרה קאתו לא בעי משכוני דדוקא חטאות ואשמות שנאות על חטא לא בעי משכוני שרוצה שמאותו חטא יהיה לו כפרה אבל הכא גדר או נדבה אינן מכפרים והא דקאמר ניחא ליה דתיהוי ליה כפרה היינו ממה שנדר אשם לא ישלם נדרו עונו ישא והא דאמר בתורת כהנים ובזבחים (דף ו.) ובגיטין (דף לו.) דעולה מכפרת על חייבי עשה הא אמר בפ"ק דזבחים (דף ז:) דעולה דורון היא ולא מכפרת מקופיא (ה) מכפרת מקינעא לא מכפרת[ט]: **אלא** סברא הוא דאגב אונסיה גמר ומקני. ומ"מ כיון דמסברא ידעינן דאגב אונסיה גמר ומקני אמאי אינטריך קרא גבי קרבן למיכתב דכופין אותו וי"ל דאי לאו קרא הוה אמינא אע"ג דגמר ומקני כיון דאינו מתרצה אלא על ידי כפייה פסול הוא לגבי מזבח דזבח רשעים הוא קמ"ל שהקרבן נרצה: **גט** מעושה בישראל כשר בעבו"ם פסול. בסיפא מסיים ובעבו"ס חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך ויש מפרשים דהוי פירושא דרישא כילד בעבו"ס פסול[ו] חובטין אותו ואומרים לו כו׳ ואין נראה דא"כ אדפריך ליה הכא מסיפא ליסייעיה מרישא דקתני דישראל כשר דאגב אונסי׳ גמר ומקני וכי תימא[ז] דישראל כשר משום דמצוה לשמוע דברי חכמים דא"כ בעבו"ס נמי אמאי פסול והא חובטין אותו לעשות דברי חכמים ונראה לר"י דהכי קאמר דבעבו"ס נמי כשר וכגון שאומר לו עשה מה שישראל[ח] אומר לך וכן מפרש בהלכות גדולות והכי מוכח במוספתא דקתני ובעבו"ס חובטין אותו ואומר לו עשה מה שפלוני אומר לך משמע דעל פי ר׳ פלוני שהוא חכם חובטין אותו וכשר הוא שהוא אומר להם לחובטו וכן משמע[ט] בירושלמי דגיטין דקאמר התם רב אמר ישראל שעשה כמעשה עכו"ס כשר באומר איני זן ואיני מפרנס תנא ר׳ חייא עכו"ס שעשו כמעשה ישראל פסול ואפי׳ אמר איני זן ואיני מפרנס הדא מתני׳ אמרה כן ובעבו"ס חובטין אותו ואומר לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאני אומר לך והא דאמר בגיטין (דף פח:) לפניהם ולא לפני עכו"ס כיון שהעישוי על פי דייני ישראל לאו היינו לפני עכו"ס דלפני עכו"ס היינו כשהעישוי נעשה על פי דייני עכו"ס[י]: **דבר** תורה **אפילו** בעבו"ם כשר. דכיון דבדין מעשים כאותן שכופין אותו להוציא דישראל נמי אי שלא כדין מעשה פסול כדאמר שמואל בהמגרש (גיטין דף פח: ושם) וא"ת ומאי נפקא מינה אם תולה בעבו"ס ומפקעת עצמה מיד בעלה דכיון דבדין עבדה וגם חכמים היו כופין אותו להוציא וי"ל דגזרו כדין אטו שלא כדין וא"ת להוה טעמא דמפרש בהמגרש דבעבו"ס פסול דבר תורה משום לפניהם ולא לפני עכו"ס ועכו"ס לאו בני עישוי נינהו תקשה ליה לרב הונא אמאי פסול נימא דאגב אונסיה גמר ומגרש וי"ל כיון שעל ידי כפייה עכו"ס נותנו הוי שלא כדין ושלא כדין הוי כמו מתנה כדפרישית לעיל וא"ת ואמאי מייתי הכא דרב משרשיא ההוא דהתם הוה ליה לאימויי[יא] דהא אמר התם דהא דרב משרשיא בדותא היא וי"ל דלפי סברת המקשה דחשיב עכו"ס בני עישוי מתרץ לו דפריך ליה בעבו"ס אמאי פסול ואי לאו בני עישוי נינהו לא הוה פריך ולא מידי דהוי כמו מתנה ולסברתו מסני ליה כדרב משרשיא: **הא** איתמר עלה אמר רב לא שנו. תימה לרשב"א דמשמע דלא אמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני אלא בשטר אבל בלא כלום חזק וקני לא וכיון דאגב אונסיה גמר ומקני מה לי האי ומה לי האי ועוד הקשה דקאמר ומודה שמואל היכא דיהיב זוזי משמע דלרב קני אפי׳ לא יהיב זוזי ואמאי והא תליוהו ויהיב לא הוי מתנה ותירץ דבהכי פליגי רב ושמואל דקסבר רב דאי לאו דיהיב זוזי לא הוה עביד שטר ושמואל סבר דמחמת אומם עביד שטר אבל אחריות לא היה מקבל כדאמר בהמזקק (שם דף נח.) עד שיכתוב לו אחריות נכסים: **אמר רבא** הלכתא תליוהו וזבין זביניה זביני. לאו דוקא נקט תליוהו דאפילו בלא יסורין אלא מחמת אומם ממון כי ההוא דעבדיה דפרדיסא (לעיל דף מ:) הוי זביני ואם מסר מודעא לא הוי זביני דקיימא לן בכרב הונא [דכתבינן] מודעא אזביני כדפירש הקונטרס ודוקא מכר אבל מתנה תליוהו ויהיב לא הוה מתנה אפילו לא מסר מודעא אי דידעי עדים אונסיה והיכא דמסר מודעא אפי׳ לא ידעי אונסיה כתבינן וכן בגיטין

והיכא

(ה) [ינמות קו.] קדושין ב. ע"ש ערכין כא., ב) [ינמות כ. וש"נ], ג) גיטין פח:, ד) [שם], ה) [שם עה:], ו) [שם מח.], ז) [לעיל מז:], ח) [גיטין מב:], ט) [דברים כד], י) ל"ל: לרב הונא דהיכא דליכא. רש"ל, כ) [וע' תוס' ד"ה ו. ד"ה יקריב], ל) [נתוס' דגיטין פח: ד"ה ובעבו"ס מייתו הירושלמי בהיפך ועי' מהר"ם], מ) [וע' תוס' גיטין פח: כד"ה ובעבו"ס חובטין],

תורה אור השלם

1 אם עלה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ׃ ויקרא א ג

הגהות הב"ח

(ה) גמ' בישראל כשר בעבו"ם כל"ל ואות ו' נמחק: (ב) שם דבר תורה אפילו בעבו"ס נמי כשר: (ג) השב"ם ד"ה בעבו"ס פסול וכו' לא גמר ומגרש כל"ל ותיבת ומקנה נמחק: (ד) תוס' ד"ה אלא מהא דתניא יקריב: (ה) ד"ה יקריב וכו' מקופיא. ר"ב פי' כפרה מכפרת אבל עדיין קפיה ולפה מי' ס"ק דזבחים: (ו) ד"ה גט וכו' כלך בעבו"ס פסול כגון אם מוכחין אותו: (ז) בא"ד וכי תימא דשמעא דבישראל כשר: (ח) בא"ד עשה מה שישראל פלוני אומר לך וכו' דעל פי רב פלוני: (ט) ד"ה דבר וכו' הוה ליה לאימוי הכא דהא אמר:

מוסף רש"י

יקריב אותו. אל פתח אהל מועד יקריב אותו, קרא יתירא הוא, דהא כתיב בריש יקרינבו (ר"ה ו. ובערי"ו קדושין נ.). מלמד שכופין אותו. לקיים מנדרו (קדושין נ.), המעושה. כמוקה (גיטין פח:). ותולה עצמה ביד עכו"ם. שוכרת עובד כוכבים אגם לכוף בעלה לגרשה ונאה עליו בעקיפין (שם).

קפ א מיי' פי"ד מהל' מעשה קרבנות הל' מז סמג לאוין קלח:

קפא ב ג מיי' פ"ב מהל' גירושין הל' כ סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קלד סעיף ה וסי' קנד סעיף כח:

קפב ד מיי' שם וסמג שם טוש"ע שם סי' קלד סעיף ח:

קפג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

רבינו גרשום

יקריב אותו. דלגבי עולה אותו יתירא הוא וקאמר מלמד דכופין אותו להקריב כשנדר. דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה בקרבנו וגמר ומתרצה: כופין אותו. ליתן גט לאותן שכופין אותן להוציא כגון מוכה שחין ובעל [פוליפוס] כו': התם נמי סבר. האי מוכה שחין מצוה לשמוע דברי חכמים שנזרו כן ומתרצה. אלא סברא דכי אמר תליוהו וזבין דזביניה זביני דאגב אונסי' גמר ומקני: גט המעושה. ע"י ב"ד ישראל כש': תולה עצמה בעכו"ם ט) שאנס עצמה לגרשה. התם נמי נימא אגב אונסיה גמר בעל הבית ומקני ליה: מודה שמואל היכא דיהיב זוזי. דגמר ומקני ליה: מאי איכא למימר. אמאי אפי' קרקע בדין הוא דיש לו דאגב אונסיה גמר ומקני. אין ודאי יש לו קרקע. והא דרב ביבי מימרא היא ואינה עיקר דאינה לא משנה ולא ברייתא כי אם מימרא בעלמא:

ט) נראה דל"ל שיאנס את בעלה לגרשה.

עין משפט נר מצוה

קפד א מיי׳ פ״ו מהל׳ מכירה הל׳ ח ועיין בהסגות ומגיד משנה סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ רה סעיף ח (וכרב אלפס עוד בגיטין ד׳ קע.):

קפה ב ג מיי׳ פ״ד מהל׳ גזילה הלכה ט ועיין בהסגות ומגיד משנה סמג עשין מח טוש״ע חו״מ סי׳ מג סעיף ח:

קפו ד מיי׳ פ״ו מהל׳ מכירה הלכה ו סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳ רה סעיף ט:

רבינו גרשום

והני מילי בשדה סתם. כלומר שאם כופהו בפירוש שימכור לו שדה שלו משום הכי גמר ומקני ליה שדה שיתן לו שדה פחותה שלו. אבל אי אמר שדה זו מכור לי בפירוש ולא גמר ומקני ליה: אורי ולא ארצי זוזי. שלא רצה לברוק המעות אם טובות הן אם לאו משמע דמחמת כעס לא מעיין ולא גמר ומקני אבל ארצי זוזי זביניה זביני: אבל הוה לי לאישתמוטי. מיניה בשום ענין ומכר זביניה זביני: תליוה. שאנסו ראשה שתתקדש לו: התינח דקדיש בכספא. דהיינו קדושין דרבנן משום הכי מצי לאפקועי רבנן מדרבנן. אבל קדיש בביאה בעל כרחה. ל) דביאה היינו קדושי דאורייתא והיא בעולת בעל מאי איכא למימר: אמר ליה. אפי׳ הכי לא הוויין קדושיה קדושין משום דשויה רבנן למאן דקדיש בביאה לבעולתו בעילת זנות דחוצפא קא עביד הואיל דתקינו קדושי כספא מצי לאפקועי קדושי ביאה: אכינרא. על אותו עץ שכך נקרא שמו עד דזבין ליה קרקע שלו: אמודעא דבעל כרחו זבין: וראשקלתא. זהו שטר מכירה שחתם עליו שמכרו: הכי קאמר אי לאו דתחם אמודעא מאי דתחם אשקלתא שפיר חתם דזביניה באונס הוי זביני: והיכי מצי רבה בר בר חנה למיתחם אמודעא מאחר דתחם אשקלתא והאמר רב נחמן עדים שאמרו אמנה היה דברינו כגון שטר שכתוב כי פלוני לוה מפלו׳ מנה וחתומין עליו העדים אם אמרו העדים בפנינו לא הלוהו אלא נדר לו להלוותו והאמין לו הלוה למלוה שיקיים דיבורו ואמר לנו כתבו לו שטר שלוותי ממנו מנה אבל אני לא ראינו ההלוואה והלוה טוען לא הלוני שוב. אינן נאמנים דוודאי לא הוו משווי נפשיהו רשיעי דתחמי שטרא אי לא חזו ההלואה:

ל) עי׳ בפירש״ס כאן בד״ה תינח.

מסורת הש״ס

ל) כתובות ג. יבמות ל: קי. גיטין לג. עב., ב) [לעיל מז: וש״נ], ג) כתובות יט. ד) [יבמות ל: ועוד], ה) רש״ל.

הגהות הב״ח

(א) גב׳ דלא היה ליה לאישתמוטי: (ב) שם כסדה זו דמיא (ואמר ממומר) תא״מ וג״כ נ״ר רש״ס והרא״ש ואמר מר: (ג) רשב״ם ד״ה כשדה וכו׳ רעה שבהן מיכר גלי דעתיה שאינו מוסיף: (ד) ד״ה ואפי׳ בשדה וכו׳ מן התולה אותו בשום דיחוד בעולם וכו׳ שיכול להטעות בו: (ה) ד״ה ואמר מר כלומר קיימא לן: (ו) ד״ה ואיתא דמפרש וכו׳ ומתוך כך נעשית מעלמה בעילת זנות: (ז) ד״ה רב הונא וכו׳ בתליוהו וזבין שאחר פסק שלו אמר כתבינן כל״ל ותיבת לא נמחק: (ח) תוב״ד ד״ה אבל וכו׳ לא כתב כה אגן דעיקון ביה באונסיה דפלוני:

מוסף רש״י

ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה. דכל דמקדש תולה בדעת חכמים הוא, דהא כדת משה וישראל קאמרינן ורבנן אמרי לא ניחי קידושין (גיטין קיב.). תינח דקדיש בכספא. אילא למימר דאפקעינהו לקידושין ושוו מעות מתנה, דהפקר ב״ד הפקר (שם). קדיש בביאה. דקי״ל נקדשין (ד.): מכי יקח אים אשה ובעלה לאשה מתקדשת נמי בביאה, מאי איכא למימר. מאי אפקעתא איכא למימר בהאי ביאה (גיטין לג.) מאי הפקר ב״ד איכא למימר (יבמות קיב.). שויוהו רבנן לבעולתו בעילת זנות. והוא בדעתם תלה (שם): דאפקעי סם קדושין מינה, דים בהן כח לבן שהרי כשקידש על מנהג חוק דתם קדש, כך אי מפרש בכל מקום מלבי, ומרגיתי קבלתי כל דמקדש לדעתא דרבנן מקדש, דקדושי כסף דרבנן, דלא כתיב בהדיא אלא במרינן קיחה קיחה משדה עפרון, והיינו דקפרין תינח דקדיש בכספא קדש בביאה דכתיב בהדיא כי יקח אים אשה ובעלה מאי איכא למימר, איתיר יכלי לעקור דבר מן התורה, ומאני שויוהו רבנן לבעולתו בעילת זנות של כל מקדש בביאה. כדאמר התם (קדושין יב.) רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה משום פריצותא, ותשובות קשות יש בדבר, מדא דנז״ם נופה טוהרה היא, שהרי לא נמדי נשקלן אלא בגז״ש, ועוזר שיהא בכרת מנז״ש למדני, ועברה המאורסה נהרגת בקדושי כסף, ואי דרבנן מי מיקטלא, ועוד דקתני שויוה רבנן לבעולתו בעילת זנות, היכי מלי לשויה בעילת זנות הא דאורייתא היא, וכי אמרן רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה, קידושין מיהא לא בטלי, אלא הא והא דאורייתא והא דאית בהבנן כח לבטל מפני שבעשת קידושין תלה דעתם לקדש כדת שהנהיגו חכמים כיפראל (גיטין לג.). תליוהו וזבין. מי שתלי אותו אי עשו לו יסורין עד שמכר וקיבל הדמים ואומר ריצה אני. זביניה זביני. ולא יוכל לחזור בו (לעיל מז:).

בשדה סתם. שהכריחוהו למכור אחת משדותיו והוא בירר מעצמו ומכר את זאת דכיון דמדעתו בירר רעה שבהן בירר (ג) שאינו חושש בה כל כך וגמר ומקני: **בשדה זו.** הכריחוהו למכור שדה זו ואותה מכר: **דלא ארצי זוזי.** לא מנה המעות גילה דעתו דבעל כרחו מקבל: ואפי׳ בשדה זו ולא ארצי אלא דלא הוה ליה זביניה זביני אלא דלא הוה ליה להאי לאישתמוטי מן המולה (ד) בשום דיחוי שבעולם כגון המתן לי עד למחר או עד שתבוא אשתי או שום דיחוי שיכול לטעות בו האנס: **והלכתא כבולהו הוו זביניה זביני ואפי׳ בשדה זו.** ולא ארצי זוזי ולא הוה ליה לאישתמוטי דהוי אונס גמור וכגון דאמר רופא אני: **דהא אשה.** כשמכריחה אדם לקבל קדושין והתקדש לו: **כשדה זו דמיא.** שאינו חפץ כי אם בה: **ואמר** (ה) **אמימר.** כלומר קיימא לן הכי: **תליוה וקדיש.** קבלה קדושין קדושין דדמי לזביני שמוכרת עצמה לזה: **מר בר רב אשי אמר.** נמכר מודיעא דהוו זביני אבל גבי אשה תקון רבנן דלא ליהוו קדושין דהוא עשה שלא כהוגן שהכריחה לפיכך נעשה עמו שלא כהוגן שלא כדין דאע״ג דמן התורה ליהוו קידושין רבנן עקרינהו והפקירו אותן ועשו מעות מתנה ובמקום אחר (ו) מפרש דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש כדת משה וישראל ורבנן אמור לא ליהוו קדושין נמצא שלא קדשה זה שהרי בדעת חכמים תלה והם אינם חפצים בקידושין

בשדה סתם אבל בשדה זו לא ובשדה זו נמי לא אמרן אלא דלא ארצי זוזי אבל ארצי זוזי לא ולא אמרן אלא דלא הוה (ח) **לאישתמוטי אבל הוה ליה לאישתמוטי לא** [א]**והלכתא בכולהו דהוו זביניה זביני ואפי׳ בשדה זו דהא אשה כשדה זו דמיא** (ג) **ואמר אמימר** [ב]**תליוה וקדיש קדושין קדושין מר בר רב אשי אמר** [ג]**באשה ודאי קדושין לא הוו הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי** [ד]**תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר אמר ליה שוויוה רבנן לבעולתו בעילת זנות טאבי תלא לפאפי אכינרא וזבין חתם רבה בר בר חנה אמודעא וראשקלתא אמר רב הונא** [ה]**מאן דחתים אמודעא שפיר חתים ומאן דחתים אשקלתא שפיר חתים מה נפשך אי מודעא לא אשקלתא ואי אשקלתא לא מודעא ה״ק אי לאו מודעא מאן דחתים אשקלתא שפיר חתים רב הונא לטעמיה** [ו]**דאמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני אינו** [ז]**והא״ר נחמן העדים שאמרו אמנה היו דברינו אין**

הללו: **תינח דקדיש בכספא.** יכולין חכמים להפקיע הקדושין דהפקר ב״ד הפקר גבי ממון וכאילו קדשה בגזל וכחמס דמיא דלא הוו קדושין אבל קדיש בביאה שעשה מעשה בגופה היאך יאמרו חכמים שלא תהא ביאה הרי בעל כרחנו ביאה היא: ואית דמפרש **תינח דקדיש בכספא.** דקידושי כסף דרבנן הם אמרו והם אמרו וקידושין דדבריהן יכולין לעקור אבל קדיש בביאה דהוו קידושי דאורייתא מאי איכא למימר. וטעות הוא בידם דמגזירה שוה יליפינן לקידושי כסף במסכת קדושין (דף ה.). וגם לכל דבר אתקוש הוויין להדדי ואמרינן בכריתות (דף ה.) אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי נותר אחד מגופי תורה ולא למדה הכתוב אלא בגזירה שוה ועוד מאי האי דקמהדר ליה שוויוה רבנן לבעולתו בעילת זנות הא כיון דמדאורייתא היא היאך יכולין לעשות ביאתו זנות אלא כיון דאדעתא דרבנן מקדש לא הוי קידושין דאמרי רבנן לא ליהוו קידושין ומתוך כך (ו) נמצאת מעצמה בעילת זנות: **עכי.** גברא אלמא הוי: **אלי לפפי.** באילן שאמו מינרא למכור לו שדהו. ל״א תלה אותו בשביל הכינרא שימכרנו לו: **וזבין.** כלומר וכן עשה שמכרה לו: **חתם רבה בר בר חנה.** ועד אחר עמו אמודעא שמסר פפי פרדס שנכתב שטר המכירה: **וראשקלתא.** וגם על שטר המכירה חתם: **מאן דחתים אמודעא שפיר חתים.** דאע״ג דתליוהו וזבין זביניה זביני הני מילי היכא דלא מסר מודעא אבל המודעא שכתב בה מבטל המכירה: **ומאן דחתים אשקלתא שפיר חתים.** דתליוהו וזבין זביניה זביני וכדמסיק לקמיה: **רב הונא לטעמיה דו׳.** מהכא שמעינן דכתבינן מודעא אזביני אפילו בתליוהו וזבין ודלא כרבא דאמר לעיל (דף מ:) לא כתבינן מודעא אזביני כדפירשתי בפירקין לעיל [שם] אלא היכא דאינם כמעשה דפרדיסא והכא אזבין עובדא אפי׳ בתליוהו וזבין דכתבי מודעא וג״כ נראין הדברים שהרי פסקותיו של רבא לא עמדו מאי דפסיק לעיל בתליוהו וזבין ה) [לא אמרן אלא בשדה סתם] שאמר פסק שלו אמר (ו) לא כתבינן מודעא אזביני כדפרישי׳ לעיל [מ:]: **איני.** כלומר היאך בעלה מודעא שחתם בה רבה בר בר חנה את האשקלתא שחתם הוא עצמו בה: **והא אמר רב נחמן כו׳.** והכא נמי רבה בר בר חנה קמסהיד עכשיו על האשקלתא מודעא היו דברינו ואמאי נאמן: **עדיס.** החתומין בשטר: **ואמרו אמנה היו דברינו.** לא הלוהו כלום אלא כתבנו לו ולכשיצטרך ילוה בו והאמינו לזה למלוה שלא יוציא עליו שטר מלוה זו לגבות הימנו אח״כ ילוה לו וזה שעבד לו נכסיו מעכשיו אם ילוה אפי׳ לאחר זמן דלאו מוקדם הוה לטרוף שלא כדין:

אין

במיגו דאי בעו אמרי אין זה כתב ידינו דהא רב נחמן גופיה אית ליה מיגו לפסול השטר בפ׳ שני דכתובות (שם) דקאמר כי אתו לקמן לדינא אמינא להו זילו קיימו שטרייכו ואותו לדינא דהאיתן לומר פרוע הוא מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא וכ״ש עדים דאלימי לאורועי שטרא דהכי אמר בהדיא בפרק מי שמת (לקמן דף קנד. ושם) ותי׳ ר״י דהיינו טעמא במודעא ואמנה לר״נ הואיל ואמר שהשטר נכתב ונמסר בהלכתו שוב לא אתי על פה ומרע לשטרא אפילו במיגו ודמי נמי למחזרין ומגידין הואיל ואמרו שחתמו על השטר כדין ומדאוריתא עדים החתומין על השטר נעשה כנחקרה עדותן בבית דין ומדרבנן הוא דאגרכוהו קיום דוקא כי טעין מזייף

אבל

אבל שדה זו לא. והא דאמרי נהרדעי לעיל (דף מ.) כל מודעא דלא כתב בה (ח) אינא ידענא ביה באונסין דפלוני לאו מודעא היא לא משכחת אלינא דרבא לעיל אלא כי ההוא מעשה דפרדיסא דנסתם שדה לא מהניא מודעא ובשדה זו לא צריך מודעא אלא לידעו אונסיה: **ואפי׳** בשדה זו **לא אמרינן אלא דלא ארצי** זוזי. לפי הספרים דגרסי לא אלא ליה משמע דעני למימר דכי אמרי עדים בפנינו מנה לו הוי זביני אפי׳ בשדה זו וכי קאמר רבא דלא הוי זביני היינו כי אמרו בפנינו הודה לו שלא רצו נתינת המעות וא״כ משמע דבשדה סתם אפילו כי אמרו בפנינו הודה שלא רצו נתינת המעות הוי זביני ואין נראה דבהודאה לא שייך לחלק בין שדה סתם לשדה זו דבתרוייהו שייך למימר אי לאו דאודי ליה הוה ממנו ליה ולאמרי׳ לשחוור ע״כ נראה דגרסינן ולא אלא זוזי ולא גרסינן ליה וכן פירש בקונטרס: **תינח** דקדיש **בכספא.** הכא לא קאמר כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש וכן בפרק בית שמאי (יבמות דף קי. ושם ד״ה לפיכך) גבי עובדא דגרס דקדשה כשהיא קטנה וגדלה ואתא אינש אחרינא ואטפה מיניה כדאמר בריש כתובות (דף ג. ושם ד״ה תינח) ובהשולה (גיטין דף לג. ושם) משום דהכא וכפ׳ בית שמאי לא קדש אדעתא דרבנן דקאמר הוא עשה שלא כהוגן ולריך לומר דסבר הכא דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה כיון דאפקעינהו רבנן לקדושין מיניה ואע״ג דלא קדש אדעתם והכי פירושא בשלמא דקדיש בכספא מצו רבנן להפקיר הכסף ולתת במתנה לאשה אלא דקדיש בביאה אע״ג דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה היינו היכא דליכא עבירה כגון (יבמות פט.) דהוא גרוותא דהדר לטיבלא אבל ביאה וכי יעשו חכמים ביאתו ביאה עבירה ומשני אין ודאי דשוויה ביאתו ביאת זנות ובהכיא דכתובות (שם) ובהשולה (שם) לכאורה פליגי אהך דשמעתין דאלטריך למימר טעמא דאדעתא דרבנן מקדש משמע דאי לאו דאדעתא דרבנן מקדש לא היה כח בידם להפקיע הקדושין ומיהו נראה דלא פליגי ואלטריך טעמא דאדעתא דרבנן מקדש משום דהתם כיון דקדושין נעשו כהוגן לא היה כח לחכמים להפקיעם אי לאו משום דאדעתא דרבנן מקדש: **קדיש בביאה מאי איכא למימר.** תימה לרשב״ם דקדיש בביאה אלא הפקעה לא נהוו קדושין דהוי תליוהו ויהיב דכנגד גופה שקנוי לו אינו נותן לה כלום ודוחק לומר לפי שיש לה בגמת ביאה ועוד דאם כן הא דאמר אמימר תליוה וקדיש קדושין קדושין לא הוי אלא דקדיש בכסף או בביאה אבל בשטר לא דהוי כמו תליוהו ויהיב וי״ל דכנגד גופה שקנוי לו מתחייב לה אחר כסות ועונה ואע״ג דפרי׳ לעיל גבי גט דלא חשיב זביני מה שהבעל נפטר משאר כסות ועונה ה״מ גבי בעל שהיה נותנם בדלון ולא היה מגרשה: **אמר רב הונא מאן דחתים אמודעא שפיר חתים.** הא דרב הונא פליגא אדרבא דאמר (לעיל מ:) דלא כתבינן מודעא אזביני:

אמר רב נחמן עדים שאמרו אמנה היו דברינו אין נאמנין. על כרחך בגין כתב ידם יוצא ממקום אחר אחרי דאי יוצא ממקום אחר

פשיטא דהכי פריך בפ׳ שני דכתובות (דף יט. ושם: ד״ה אמר) גבי האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן דקאמר מאן אי דקאמרי עדים אי כתב ידן יוצא ממקום אחר פשיטא ועוד דאמר בר רב אשי דקאמר אמנה היו דברינו אינו נאמן משום דלא ניתן ליכתב ואי כתב ידן יוצא ממקום אחר אפי׳ ניתן ליכתב אינו נאמן וקשה דאמאי לא מהימני

אין

אלא

אין נאמנים. לא מצינו אם כתב ידן יוצא ממקום אחר דלא מהימני לעקרו דלאו הכי אשכח הוא הכי שהתיר איכא אלא אפילו (ו) הן עצמם מקיימים אותו ואומרים חתמנו אבל אמנה היו דברינו אין נאמנים דמאחר שהודו שבכשרות נכתב הרי חתימת השטר כאילו העידו בב"ד כל מה שכתוב בשטר שהלוהו מלוה ללוה וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד כדאמרינן בכתובות בפרק האשה שנתארמלה (דף יח:) א"ל רבא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכי תימא ה"מ על פה אבל בשטר לא הא אמר ר"ל עדים החתומים על השטר נעשו כמי שנתקרע עדותן בב"ד וה"ל מפרש התם[ג] דטעמא דר"נ משום דעקר ליה לשטרא דבעא מיניה רבא מר"נ תנאי היו דברינו מהו מודעא ואמנה טעמא מאי אין נאמנים דקמעקר ליה לשטרא וכו'. ועוד יש טעם אחר גבי אמנה היו דברינו אמאי אין נאמנים כדאמר נמי התם[ד] אמר רב האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ואמרי' דקאמר מאן אילימא דקאמר ליה כו' עד אלא דקאמרי עדים אי דכתב ידם יוצא ממקום אחר פשיטא דלא מהימני ואי דאין כתב ידן יוצא ממקום אחר אמאי לא מהימני והא איכא למימר הכא שאכר הוא הכא שהתיר דאי נעו אמרו לא חתמנו ומסקינן אמר רב אשי לעולם דאמרי עדים ודאין כתב ידן יוצא ממקום אחר ודקאמרת אמאי לא מהימני כדרב דאמר רב כהנא אסור לאדם שיהא שטר אמנה בתוך ביתו משום שנאמר[ה] אל תשכן באהלך עולה וכיון דעולה היא עדים אעולה לא חתמי וכי אמר חתמתי אינו נאמן דאין אדם נאמן בעדות כשמשיס עצמו רשע בעדות זו כדאמר התם: **מודעא היו דברינו.** אם שטר מכר הוא ואמרו עדים החתומים בו המוכר מסר מודעא בפנינו והרשינו אנשו והכרנו בו אין נאמנין דתרוייהו מודו דשטרא מעליא הוא ועכשיו באין לבטלו ע"י עדות מודעא וקרוי זה חוזר ומגיד וכיון שהגיד עדות שבשטר אינו חוזר ומגיד ומבטל רב הונא האשקלתא בשביל המודעא שהרי רבה בר בר חנה הוא העד שאומר מודעא היו דברינו ואינו נאמן: ומשני ה"מ. דאין נאמנין על פה שמעידין עכשיו מודעא היו דברינו ובאים לבטל עדות שבשטר שנעשה כמי שנתקרע עדותן בבית דין[ו] משעה שנכתב ונחתם ואין עדות אחרון מבטל את הראשון דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד לא אתא על פה דהשתא ומרע לשטרא דקדים אבל בשטרא שנכתב המודעא בשטר וחתמו עליה העדים כי הך דרבה בר בר חנה שקדמה לאשקלתא אתי שטרא דמודעא דקדים ומרע לשטרא דאשקלתא דבתריה: **ומר בר רב אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמנים.** כדמפרש לקמיה שלא ניתן ליכתב כדפרישית לעיל משום דכתיב אל תשכן באהלך עולה ועדים אעולה לא חתמי וכשמעיד חתמתי אינו נאמן דאין אדם משיס עצמו רשע והלכך אפי' אין כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין דאין נאמנן לעשות עצמו רשע אבל לעקירת שטר לא חיים מר בר רב אשי דל"ל גבי מודעא אמאי נאמנים: **מודעא היו דברינו נאמנים.** שהרי ניתן ליכתב דמלוה קבעבדי כדי להציל האנוס מאנסו ואפי' כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנים דאין זה חוזר ומגיד אלא מילתא אחריתי קמסהדי כדאמרינן נמי התם [כתובות יט:] חתמנו אבל תנאי היו דברינו ולא נתקיים התנאי דמילתא אחריתי היא ונאמנים שעל השטר מעידין שכשר וגם מעידים שאין חייב לו כלום והיכי דמי חוזר ומגיד כדתנן התם [יח:] פסולים היינו אנוסין היינו קטנים היינו אם כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנים שהרי פוסלין את השטר לגמרי דקאמרי דפסלות נחתם הוא דפסלינן לעדותם משום חוזר ומגיד: **אין נאים חזקה בנכסי אשתו.** שאם החזיק בנכסי מלוג של אשתו שנפלו לה מבית אביה בירושה ג' שנים אינה חזקה לומר מאשתי לקחתיה ואכלתי שטרי דאין דרך אשה למחות על בעלה כשמחזיק בנכסיה ואוכל את הפירות מאחר שזן אותה: **פשיטא.** דאין יכול לטעון לקוח הוא בידי: **דכיון דאיש ליה פירא.** בתקנת חכמים שתקנו פירות של נכסי אשה לבעל תחת פרקונה [סס מז:] אותן פירי הוא דקאכיל ואין לו בגוף הקרקע כלום ואין צריכה למחות שהכל יודעין שבתורת פירות ירד לקרקע זו. ולא דמי למשכנתא דסורא דאמרן [לעיל לו:] דצריך למחות בסוף כל ג' דהתם היינו טעמא דמה לסוף זמן מרובה לא יהו עדים זכורים שבתורת משכון בא לידו ויכול לטעון לקוח הוא בידי אבל נכסי אשה לבעלה כל העולם יודעין שפירות יש לו בקרקע אשתו ולא תהיה לו חזקה בחייה: **דין ודברים אין לי.** כלומר לא יהא לי ואפילו הכי אין לאיש חזקה דאין אשתו מקפדת אם יאכל הפירות אלא כדין: **לא אמר כלום.** דאין לי חלק בשלי דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה: **מתני' כבותב לה.** דין ודברים אין לי בנכסייך: **בעודה ארוסה.** דהיינו קודם שיזכה בנכסי אשתו דאינו זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמסיק ואזיל דבירושות הבאות לאדם בתקנת חכמים יכול לעקרן אם מתנה עליה קודם הזמן בעוד שלא בא לידו ואומר לא יהא לי חלק באותו ממון העתיד לבא לי בתקנת חכמים דאין מזכין לו לאדם בעל כרחו: **וכדרב כהנא.** הוא דמועיל תנאי זה:

נחלה

אבל כשאומר שהשטר נכתב ונמסר כהלכתו אין נאמן לומר מודעא ואמנה היו דברינו במיגו דמזייף ולא דמי לקטנים ואנוסים היינו דמתני' בפ"ב דכתובות (דף יח: ושם ד"ה הרי) דאין מודין כלל שהשטר נכתב כדין שאומרים שאנוסים וקטנים ופסולים היו ולא נכתב מעולם כדין הלכך מיגו מהני דלא שייך כאן לומר לא אתי על פה ומרע לשטרא שהרי אינן מודים שהיה שטר כדין והא דאית ליה ו)בפ' שני דכתובות (דף יט.) דנאמן לומר פרוע הוא במיגו דמזייף התם נמי לא מרע לשטרא כלל ורב הונא דקאמר התם מודה בשטר שכתבו ל"ל לקיימו סגר דאפילו פרוע הוא אינו נאמן לומר במיגו אע"ג דלא מרע לשטרא אלא ל"כ טוען מזייף וא"ת כיון דר"נ מודה דאין נאמן לומר שהוא שטר אמנה ומודעא מאי קא"ל לרב הונא דאמר ל"ל לקיימו גנוזה גנבי למה לך אי סבירא לך כר"מ אימא הלכה כר"מ דלמא רב הונא נמי אאמנה ומודעא קאמר דא"ל לקיימו דמודה ביה ר"נ וי"ל דרב הונא אפי' אטענת פרוע קאמר דא"ל לקיימו מדלא מפליג מידי והשתא לר"נ אפילו לרבנן דפליגי אר"מ התם באמנה ומודעא מודו וההיא ברייתא דתניא פ' מי שמת (לקמן דף קנד: ושם) האומר דשטר אמנה הוא זה אינו נאמן וצעי לאוקומה בפלוגתא דר"מ[ז] ורבנן רב נחמן הוי מוקי לה כדברי הכל: **מר** בר רב **אשי אמר מודעא** היו **דברינו נאמנין.** דלא דמי לאוחזין ומגידין שאינם אלא מוסיפין על עדותם אע"ג דכשכתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין ולא אמרינן דמוסיפין על עדותן הן מ"מ כשאין כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנין במיגו המאיל ואין מוחזרין לגמרי מעדותם: **דכתב** לה דין ודברים **אין לי בנכסייך.** ולריך לומר דבדכתב לה נמי ובפירותיך כדתני בהכותב (כתובות דף פג. ושם) דאי לא כתב לה אלא בנכסייך אכתי אוכל פירות ולא מהני בנכסייך אלא אשם מכרה ונתנה קיים: **בכתב** לה **בעודה ארוסה.** והוי מלי למימר שכתב לה בלשון טוב אי נמי שנתנו לה על מנת שאין לבעלה רשות בה אז שנתן לה בעלה דאמר לקמן קנתה ואין הבעל אוכל פירות: **וכדרב כהנא.** תימה דמאי מייתי ראיה מדרב כהנא אי דמייתי דמהני לשון דין ודברים אע"פ שהוא לשון גרוע דלמא כל הנהו דמייתי מייתי (ב) בלשון טוב ועוד דאי אפשי דמייתי הוא לשון טוב כדמוכח בפ' בתרא דכריתות (דף כד.) ויש מפרשים (ג) מדקאמרינן נחלה הבאה לו לאדם דוקא ולא הבאה לו כבר מכלל דבלשון גרוע מיירי דאי בלשון טוב אפי' באה לו כבר נמי למה לא יוכל להתנות עליה ולר"י נראה דמייתי ראיה דאע"ג דקיי"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ יכול להסתלק מדבר שלא בא לעולם ואם תאמר בלא רב כהנא מאי מייתי דמדבר שלא בא לעולם יכול להסתלק מידי דהוה דאשתר כסות ועונה (לקמן קכו:) דאר"י בדבר שבממון תנאו קיים ואפי' ר"מ לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וי"ל שאני התם שעושה תנאי גמור אבל הכא מיירי שאינו אומר דרך תנאי אלא שאומר דין ודברים אין לי בנכסייך ועוד דהכא שאומר מעצמו ואין האשה מבקשת ממנו ס"ד דהוי פטומי דמילי בעלמא כדאמרינן באיזהו נשך (ב"מ דף סו. ושם) דלאשה איכפת לה לאתנויי ובעל קא מתני ומייתי מדרב כהנא דבסילוק מועיל ומייתי נמי כדרבא כלומר באיזו נחלה מועיל התנאי באותה שבאה לו על ידי תקנת חכמים כדרבא אבל בנחלה דאוריית' כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי לא יועיל כלום ודרב הונא מייתי דטעמא דיכול להסתלק משום דכיון דלטובתו תקנו יכול לומר איני חפץ באותה טובה אבל ח)בלשון דין ודברים לא צריך לאתויי ראיה דסברא הוא דהיכא דלא בא לידו (ד) דשייך לשון דין ודברים כמו בעלמא ליישב מעליא והא דאיצטריך לכדרב כהנא לאו משום דרבי יוחנן אריש איצטריך דאיהו סבירא ליה בהאשה רבה (יבמות דף לג. ושם)

דאדם

אין נאמנים מודעא היו דברינו אין נאמנין ה"מ על פה דלא אתי על פה ומרעא לשטרא אבל בשטרא אתי שטרא ומרעא לשטרא גופא אמר רב נחמן אמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו אין נאמנין[ח] ומר בר רב אשי אמר אאמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו נאמנין מאי טעמא שזה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב: בולא לאיש חזקה בנכסי אשתו וכו': פשיטא כיון דאית ליה לפירא פירא הוא דקאכיל לא צריכא גדכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך וכי כתב לה מאי הוי והתניא [ט]האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה לא אמר כלום אמרי לה דבי רבי ינאי [י]מתניתין בכותב לה ועודה ארוסה וכדרב כהנא דאמר רב כהנא

מסורת הש"ס

ו) [כתובות יט:], ב) [לעיל מג.] כתובות פב. לה. גיטין עז: [כריתות כד:], ג) [כתובות יט:], ד) [סס יט.], ה) [איוב יח], ו) [גיטין נ.], ז) המהרש"ל מוקיף: לרב נחמן, ח) המהרש"ל מגיה במקום דר"מ ר"ל דרבי, ט) ר"ל אלעזר. ר"מ,

הגהות הב"ח

(א) רש"ש ד"ה אין נאמנים וכו' אפי' אם הן עצמם: (ב) תוס' ד"ה וכדרב כהנא וכו' מיירי דאמר בלשון טוב: (ג) בא"ד רש מפרשים דמדקאמר נחלה הבאה: (ד) בא"ד דהיכא דלא בא לידו מהני לשון דין ודברים:

מוסף רש"י

האומר לחבירו. כגון שדה של שטרפון ואמר האמר לחבירו אחד מן הלשונות הללו, כין בכתיבה כין בלאמירה (כתובות פג.). ואין לי עסק בה. אחת מכל לשונות הללו (גיטין עז.) כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אחה שומע אלא הכל יהא שלך, אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו (לעיל מג.). לא אמר כלום. דאין כאן לשון מתנה (כתובות פג.) ולא אבד זכותי (כריתות כד.) דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בי, אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא הלוחש שלא יהא לי חלק בשדה זו ויכל זמן שלא אמר יהי נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו ואין תופס לשון זה אלא כדבר שעדיין לא נגמר זה אלא כדבר שעדיין לא יהא שלי כשיבא הזמן שעתיד לזכות בתוכו דבר, דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו כדלקמן ובכתובות (פג.) דנחלה הבאה לאדם לאחר מכאן מתנה עליה שלא יבאנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנגנה לאחרים (לעיל מג. ע"ש). בכותב לה. דין ודברים כי ועודה ארוסה. קודם שזכה בנכסים ואין צריך לכתוב לשון מתנה דיכול להתנות כדרב כהנא (גיטין עז.) ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה, ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשישאנה, ואין צריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן (כתובות פג.).

עין משפט נר מצוה

קפו א מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה ז סמג לאוין קט עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף ג:

קפח ב ג ד מיי' פי"ג מהל' טוען הל' ה ופי"ד הלכה ה ופכ"ב מהלכות אישות הלכה טו סמג עשין לה ועשין מח עוש"ע ח"מ סי' קמט סעי' ע ועוש"ע אה"ע סי' פז סעי' ח:

רבינו גרשום

מודעא היו דברינו. כלומר אע"פ שחתמנו על שטר המכירה שמעיד שברצונו מכר אעפ"כ יודעים אנו שאנוס היה ואין נאמנין והיכי מצי חתים רבה אמודעא. והכי משמע השתא דמאי דאמרין מודעא היו דברינו דחתמי נמי אמודעא. ומשני הני מילי דאין נאמנין להיכא דאמרי עדים על פה יודעין אנו שבאינס מכר דודאי לא אתא על פה ומרע לשטר דכתוב ביה דברצון מכר אבל אי כתבו המודעא בשטר וחתומה הויא מודעא דאתי שטר מודעא ומרע ליה לשטר מכירה ומשום הכי שפיר חתם רבה בר רב הונא אמודעא שבשטר ואי לאו דחתים אמודעא מאי דחתים אאשקלתא שפיר חתם: מאי טעמא מודעא היו דברינו נאמנין. דזה מודעא ניתן ליכתב שטר מסירת מודעא ונחנה נמי ליתחם ואפי' הכי יכולין לחתום עדי מודעא גופייהו על שטר מכירה נאמנין. והאי שטר אמנה לא ניתן ליכתב כלומר מאחר שחתמו על השטר שכתב בו פלוני לזה מפלוני מנה ודאי משמע דאי לאו דחזו דהלוהו לא הוו חתמי והשתא אי הוו כתבו בשטר אחר אמנה היו דברינו הוו מיחזו עדים שקרים. הלכך אין נאמנין דלא ניתן ליכתב דאין אדם משיס עצמו רשע לחתום שקר: **אים'.** אין לאיש חזקה בנכסי אשתו של מלוג דאם החזיק לבדו בנכסים ג' שנים אין לו חזקה. פשיטא דלא הוי חזקה דכיון דנכסי מלוג משתעבדי ליה לפירי פירי הוא דקאכיל ואין הגוף שלו ואין לו חזקה: אין לי בנכסיך. דמשמע לגמרי דהשתא לא אכיל לפירי וסד"א דואיל דכתב לה הכי החחזיק בנכסיה תיהוי חזקה קמ"ל דלא דמציא למימר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא מחיתי בנכסיו: לא אמר כלום. דהא חזיגן דמתעסק בה וברשותו הוי: ועודה ארוסה. דעדיין לא היו נכסיה ברשותו: